

**Grijpskerk,
Meindersma-locatie
Gemeente Zuidhorn (Gr.)**

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

Steekproefrapport 2011-06/03

*Grijpskerk, Meindersma-locatie
Gemeente Zuidhorn (Gr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van Rottinghuis
Aannemingsbedrijf bv, via Buro Vijn bv

Steekproefrapport 2011-06/03
ISSN 1871-269X
auteurs: drs. C. Tulp (senior archeoloog)
& J. Bolhuis
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens KNA 3.2.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, juni 2011

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
Vestiging Utrecht:
Laan van Chartreuse 174, 3552 EZ Utrecht

telefoon	050 - 5779784
fax	050 - 5779786
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

Inhoud

Samenvatting

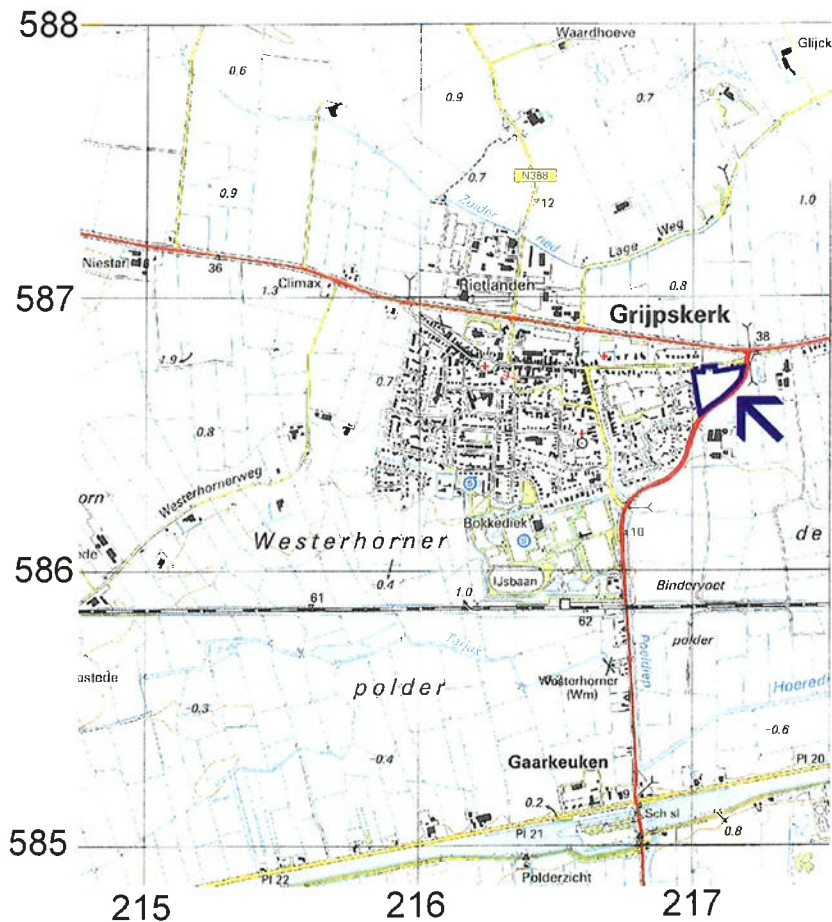
1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01).....	1
• 1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02).....	2
2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06).....	3
• 2.1 Bronnen.....	3
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04).....	5
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03).....	8
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05).....	8
3. Veldonderzoek (KNA 3.2 VS05).....	9
• 3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	9
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03).....	10
4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07).....	11

Appendix I:	Archeologische periodes
Appendix II:	Bekende en verwachte archeologische waarden
Appendix III:	Boorstaten en boorbeschrijvingen (volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode)
Appendix IV:	Geomorfologie

Samenvatting

Op 16 en 22 juni 2011 heeft tussen de N388 en de Groningerstraatweg te Grijskerk, gemeente Zuidhorn, provincie Groningen, een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is geplande nieuwbouw op het perceel. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn.

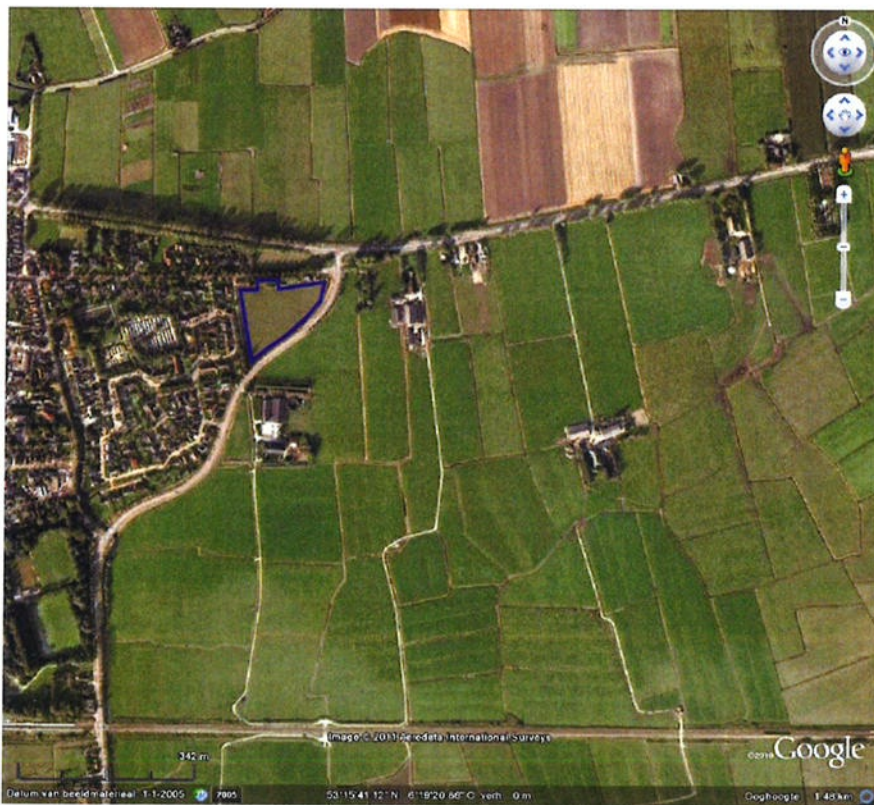
Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysische geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn twaalf boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Figuur 1: Grijskerk, Meindersma-locatie: de begrenzing van het plangebied is met een blauwe lijn aangegeven. [Naar: ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25000*. ANWB bv, Den Haag. Eén vierkant op de kaart komt overeen met één vierkante kilometer.]

Op circa 600 meter ten westen van het onderzochte terrein bevindt zich de historische dorpskern van Grijpskerk. De historische kern net ten westen van het plangebied bestaat uit een beschermd dorpsgezicht en is aangemerkt als een monument van hoge archeologische waarde. Het plangebied is vanwege de ligging binnen de bebouwde kom slechts gedeeltelijk gekarteerd op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden en heeft een hoge trefkans. In de nabijheid van het plangebied zijn meldingen van vondsten die dateren vanaf de late ijzertijd.

Uit het veldonderzoek is gebleken dat er zich onder de bouwvoor/verstoorde bovenlaag natuurlijke zandige kleilagen en veenlagen bevinden. Hierin zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het pleistocene zand bevindt zich op meer dan 6 meter onder het maaiveld. Hierin heeft zich geen podzolbodem gevormd. Het gebied is dan ook hoogstwaarschijnlijk te nat geweest voor bewoning tijdens de steentijd. Wij adviseren daarom geen nader archeologisch veldonderzoek.

Figuur 2: Grijpskerk, Meindersma-locatie: luchtfoto met in blauw de begrenzing van het plangebied. [Naar: Google Earth.]

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van Rottinghuis Aannemingsbedrijf bv, via Buro Vijn bv, vertegenwoordigd door respectievelijk mevrouw A. Schönfeld en mevrouw J. Poelstra, is een terrein tussen de N388 en de Groningerstraatweg te Grijpskerk, gemeente Zuidhorn, provincie Groningen, onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuren 1 & 2). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande nieuwbouw van circa 25 woningen op het perceel. Het terrein is momenteel in gebruik als grasland. De met de nieuwbouw gepaard gaande graafwerkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren. De diepte van de bodemingrepen was ten tijde van het onderzoek nog niet bekend, maar er worden geen kelders aangelegd.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand bot, houtskool, etc.

Figuur 3: Grijpskerk, Meindersma-locatie: foto van een deel van het plangebied, genomen in noordoostelijke richting.

1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich binnen de bebouwde kom van Grijpskerk. Het onderzoeksgebied beslaat 1,6 hectare en wordt in het noorden en westen begrensd door woningen en in het zuiden en oosten door de N388. Het terrein bestaat uit grasland, met in het uiterste noorden een braakliggend perceel tussen bebouwing.

Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Grijpskerk, Meindersma-locatie: administratieve gegevens van het onderzoek.

Soort Onderzoek	Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) - verkennende fase	
Provincie	Groningen	
Gemeente	Zuidhorn	
Plaats	Grijpskerk	
Locatie / Projectnaam	Meindersma-locatie	
Kaartblad	06H	
Coördinaten hoekpunten plangebied	NW – 217,000/586,730 NO – 217,150/586,745 ZW – 217,030/586,570	(NNW – 217,060/586,750) (NNO – 217,075/586,750)
Status terrein (AMK-nr); ARCHIS-nr	nvt	
Bevoegde overheid	Gemeente Zuidhorn	
Opdrachtgever	Rottinghuis Aannemingsbedrijf bv, via Buro Vijn bv	
ARCHIS CIS-code	47089	
ISSNnr.	1871-269X	
Steekproef projectcode	2011-06/03	
Oppervlakte	1,6 hectare	
NAP hoogte maaiveld	0,5 – 1 meter +NAP	
Maximale diepte onderzoek	6,5 meter onder het maaiveld	
Uitvoering veldwerk	16 en 22 juni 2011	
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)	

2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06)

2.1 Bronnen

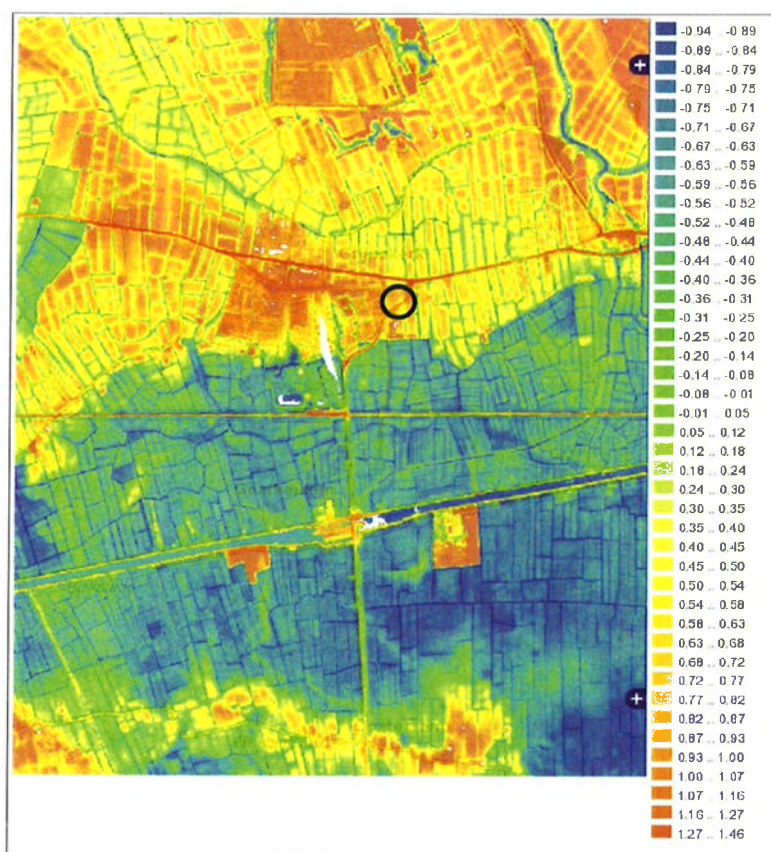
Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tabel 2: Grijpskerk, Meindersma-locatie: gebruikte bronnen en kaarten.

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)
ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Groningen 1:25000</i> . ANWB bv, Den Haag, k.61.
Bodemkaart. Alterra [ARCHIS].
Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].
Geomorfologische Kaart. Alterra [ARCHIS].
Google Earth.
Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW).
Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).
Mulder, F.J. de, e.a. (eds.). 2003. <i>De Ondergrond van Nederland</i> . Wolters-Noordhoff Groningen/Houten.
Snijders, F.L. 1985. <i>Fysische Geografie in de Provincie Groningen. Fysisch geografische kaart van de provincie Groningen 1:50000</i> . Provinciale Planologische Dienst Groningen.
Stichting voor Bodemkartering, 1981. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 2 Oost (gedeeltelijk) Schiermonnikoog - 6 Oost Leeuwarden</i> . StiBoKa, Wageningen.
Stichting voor Bodemkartering, 1981. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 6 West Leeuwarden Blad 6 Oost Leeuwarden Bladen 2 West en Oost (vaste land)</i> . StiBoKa, Wageningen.
12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto Atlas Groningen 1:14 000</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, p.136.
12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.46.
12 Provinciën 2008. <i>Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.26.
Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1900-1930. Groningen 1 : 25 000</i> . Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k.101.
Versfelt, H.J. 2003. <i>De Hottinger-Atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794</i> . Heveskes Uitgevers, Groningen, k.1.
Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i> . Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k.26.
Vos, P.C., J. Bazelmans, H.J.T. Weerst en M.J. Van der Meulen (red.), 2011. <i>Atlas van Nederland in het Holoceen</i> . Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam.
Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50 000</i> . Wolters-Noordhoff, Groningen, k.45.
www.watwaswaar.nl

2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04)

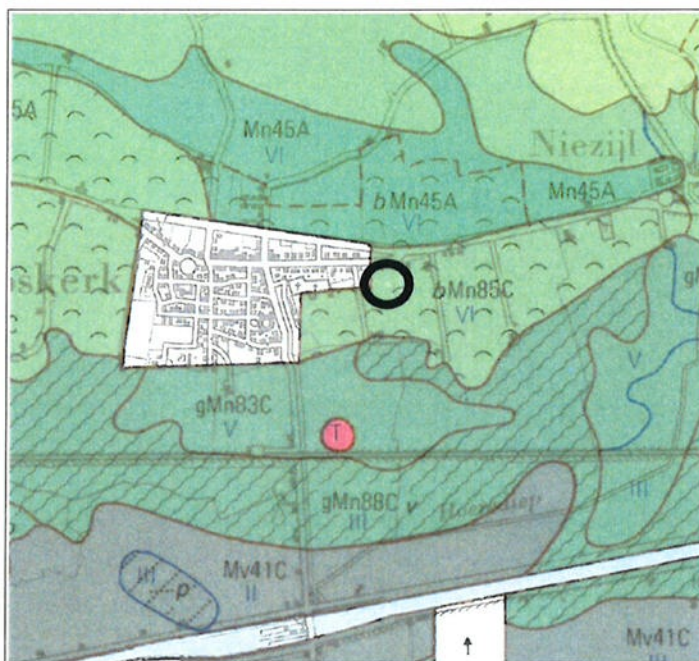
Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het plangebied op de rand van een verhoging in het landschap ligt (Figuur 4). In ARCHIS is aangegeven dat het pleistocene zand zich op een diepte van 5 meter onder maaiveld bevindt.

Figuur 4: Grijpskerk, Meindersma-locatie: hoogtekaart van plangebied. [Naar: www.ahn.nl.]

Fysisch-geografisch gezien ligt het plangebied binnen een zeeboezem-vlakte (classificatie fysisch-geografische kaart Mv4, waarbij 'M' staat voor Marien: vormen ontstaan door water met getij-invloed, al dan niet menselijk beïnvloed). Het terrein maakt geomorfologisch gezien deel uit van een getij-oeverwal (classificatie 3K34). De omliggende gebieden direct ten noorden en oosten hiervan evenals het zuidwestelijke deel van het plangebied bestaan uit een zeeboezemvlakte (2M32). In het noorden wordt deze vlakte doorsneden door een getij-kreekbedding/zee-erosiegeul (2R13/14). Ten zuiden van Grijpskerk bestaat de ondergrond uit een vlakte van getij-afzettingen (2M35). Ongeveer een kilometer ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een kwelderwal (3K31).

Volgens de bodemkaart (Figuur 5) bestaat de bodem uit een kalkarme poldervaaggrond in klei, met kruimige percelen (classificatie bodemkaart bMn85C). Kalkarme poldervaaggronden zijn kleigronden met een zwak ontwikkelde en vaak vage humushoudende bovengrond met hydromorfologie kenmerken, zoals roestvlekken. De grond is tot 80 centimeter onder het maaiveld stevig vanwege de goedgerijpte klei- en zwavellaag die tot deze diepte voorkomt (Stiboka 1981: 115,121-122). De grondwatertrap is VI: de gemiddeld hoogste grondwaterstand bedraagt tussen 40 en 80 centimeter onder het maaiveld en de gemiddeld laagste grondwaterstand ligt meer dan 120 centimeter onder het maaiveld.

Figuur 5: Grijpskerk, Meindersma-locatie: het plangebied is zwart omcirkeld weergegeven op de bodemkaart van Nederland. [Naar: Stiboka 1981.]

2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04)

Uit het plangebied zelf zijn geen meldingen bekend van vondsten of archeologische terreinen in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, voormalig RACM/ROB). Op circa 600 meter ten westen van het onderzochte terrein bevindt zich de historische dorpskern van Grijpskerk [ARCHIS-nummer 15224]. Het terrein is vanwege zijn ligging binnen de bebouwde kom slechts gedeeltelijk gekarteerd op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden. De historische kern bestaat uit een beschermd

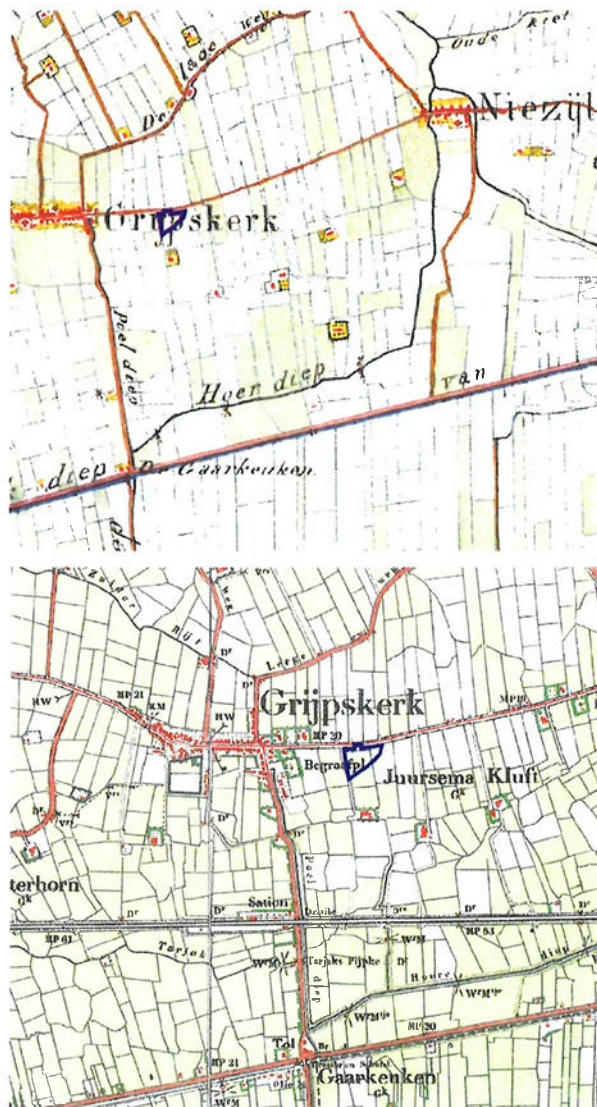
dorpsgezicht en is aangemerkt als een monument van hoge archeologische waarde. Hier staat onder andere de kerk [ARCHIS-nummer 40232] die is gebouwd door de familie Grijp waaraan het dorp zijn naam dankt. Waarnemingen bij dit monument bestaan uit bakstenen, grafstenen en een altaar [ARCHIS-nummer 238484]. Zuidelijk van deze stadskern zijn ploegsporen, aardewerk en bot uit de late ijzertijd – midden Romeinse tijd aangetroffen [ARCHIS-nummers 238483 en 300451].

Tabel 3: Grijpskerk, Meindersma-locatie: overzicht van de ARCHIS-meldingen (voor de dateringen en ligging van de waarnemingen en monumenten wordt verwezen naar Appendix I en II).

ARCHIS-nrs	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
CMA			
5361/06H-012	217,370/586,312	Terrein met sporen van een huiswierde. In 1984 was de gracht aan de westzijde nog zichtbaar. De boerderij is in 1950 afgebrand; in 1984 waren de funderingsresten nog zichtbaar.	middeleeuwen
5779/06H-016	217,845/586,775	Terrein met de resten van een versterkt huis: de borg "Meininga". De borg komt reeds voor op kaarten uit de 17 ^e eeuw.	nieuwe tijd
11825/06H-035	217,729/586,425	Terrein met daarin de resten van een borg uit de eerste helft van de 16 ^e eeuw. De borg afgebroken na het begin van de 18 ^e eeuw. Uit oude acten is bekend dat het terrein moet zijn omsingeld en omgracht en een steenhuis en een "bouwhuis" moet hebben bevat, de grachten zijn nog intact.	nieuwe tijd
15224/06H-039	216,250/586,743	Grijpskerk, betreft de kern van het dorp dat bij de oude zeedijk is ontstaan toen het gebied buitendijks werd ingepolderd rond het jaar 1425.	late-middeleeuwen – nieuwe tijd
CAA			
40232/06HN-4	216,250/586,710	Verkenning in NH-kerk in 1967 door dhr. Boersma van het Biologisch Archeologisch Instituut (tegenwoordig het Groninger Instituut voor Archeologie). De kerk heeft oorspronkelijk in het oosten een driezijdige vorm gehad. Een voorganger van de kerk is in 1582 verwoest, maar hiervan zijn geen sporen gevonden.	late-middeleeuwen – nieuwe tijd
238482/06HN-16	216,500/586,300	Mogelijke aanwezigheid van een oude zeevering, waarvan de verhoging nog zichtbaar zou zijn. In 1963 is door het BAI door deze verhoging een sleuf getrokken.	onbekend
238483/06HN-17	216,200/586,620	Op het terrein van de voormalige Reitsma-Heerd werden talrijke dieren botten en aardewerk scherven aangetroffen, evenals ploegsporen.	late ijzertijd – Romeinse tijd midden B
238484/06HN-18	216,230/586,750	NH-kerk in 1967 onderzocht door dhr. Boersma. De kerk is in 1504 gesticht door Nicolaas Grijp en is in 1582 verwoest. In 1607 staat er een nieuwe kerk, die in 1856 verlengd is. Er zijn 25 grafstenen, een altaar en bakstenen gevonden.	nieuwe tijd A
300451/06HN-3	216,180/586,550	Zie melding 238483.	late ijzertijd – Romeinse tijd midden
300452/06HN-6	216,500/586,500	Onbekend aantal scherven handgemaakt aardewerk (terpaardewerk).	Romeinse tijd midden
300455/06HN-9	216,500/586,560	Terpaardewerk gevonden op circa 1 meter diepte.	Romeinse tijd midden

Op 400 meter ten westen van het onderzoeksgebied zijn scherven terpaardewerk uit de midden romeinse tijd gevonden. [ARCHIS-nummers 300452 en 300455]. Ten zuiden hiervan ligt een oude zeedijk uit de tijd waarin het gebied werd ingepolderd, rond het jaar 1425 [ARCHIS-nummer 238482]. Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied is melding gemaakt van een middeleeuwse huisterp [ARCHIS-nummer 5361] en ten westen van het plangebied liggen twee borg terreinen uit de nieuwe tijd [ARCHIS nummers 5779 en 11825].

Voor meer details over de meldingen en de ligging ervan, wordt verwezen naar Tabel 3 en Appendix II.

Figuur 6: Grijpskerk, Meindersma-locatie: kaart van de situatie rond 1820 (boven) en rond 1920 (onder). Het plangebied is blauw omlijnd.

2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03)

Het plangebied ligt ongeveer 600 meter ten oosten van de historische dorpskern van Grijskerk, waaronder kerk met begraafplaats. Op Figuur 6 boven is de oude dorpskern zichtbaar, evenals een huisterp ten zuidoosten van het plangebied met daarnaast een borg uit de nieuwe tijd. Op een historische kaart van de situatie rond 1920 (Figuur 6 onder) is te zien dat het dorp Grijskerk zich heeft uitgebreid. Er is een station ten zuidwesten en een nieuwe begraafplaats ten westen van het plangebied gebouwd. Ook op deze kaart is de eerder genoemde terp nog aangegeven evenals de borg uit de nieuwe tijd. In de huidige situatie is te zien dat het dorp Grijskerk zich verder heeft uitgebreid en het plangebied nu aan het dorp grenst (zie Figuur 2). In de huidige situatie is de terp niet meer zichtbaar. Van de borg uit de nieuwe tijd zijn eveneens geen sporen op de luchtfoto te zien.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05)

Wegens de ligging binnen de bebouwde kom staat het plangebied op de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW) deels als niet gekarteerd opgetekend en deels met een hoge verwachting. Het plangebied ligt meer dan een halve kilometer ten oosten van de historische kern van Grijskerk. Ook ligt de noordelijke helft op het uiteinde van een getij-oeverwal, waar al eerder vondsten op zijn gedaan. Aan de oostkant van het plangebied bevindt zich net zoals ten zuiden een middeleeuwse huisterp. De monumenten die binnen een kilometer rondom het plangebied liggen, waaronder de dorpskern, de middeleeuwse terp en de twee borgen uit de nieuwe tijd, alsmede de vondsten die dateren uit de late ijzertijd/romeinse tijd duiden op een lange bewoningsgeschiedenis. Daarom moet er binnen het plangebied rekening worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische indicatoren uit deze perioden. Deze kunnen bestaan uit voorwerpen van aardewerk, hout, bot, metaal, resten van metaalbewerking en resten van bouw materiaal zoals baksteen.

De vondstlaag wordt verwacht in de bouwvoor en net eronder. Het plangebied is lange tijd als akker gebruikt en daardoor waarschijnlijk in de bovengrond door ploegen verstoord geraakt. Onder de verstoorde laag kunnen nog archeologische indicatoren worden aangetroffen. Deze archeologische indicatoren kunnen dateren uit de ijzertijd tot en met de nieuwe tijd.

Pleistoceen zand wordt op ongeveer 5 meter onder het maaiveld verwacht. Mogelijk is dit te diep geweest voor podzolvorming in de bodem, hetgeen inhoudt dat het te nat zal zijn geweest voor bewoning in de steentijd. Uit de steentijd worden dan ook geen archeologische indicatoren verwacht.

Er is voorgaand aan het booronderzoek een KLIC-melding gedaan met meldingsnummer 11G180863. De leidingen lopen rond het plangebied.

3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05)

3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 16 en 22 juni 2011. Voor het inventariserende booronderzoek (verkennde fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van zeven centimeter voor de bovengrond in combinatie met een drie centimeter steekguts voor de diepere lagen. Hiermee is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Het plangebied beslaat 1,6 hectare en is niet bebouwd. Er zijn twaalf grondboringen geplaatst.

Figuur 7: Grijpskerk, Meindersma-locatie: situatietekening met de boorlocaties. Het plangebied ligt binnen de witte onderbroken lijn. De nummers geven de boornummers weer. De RD-coördinaten van het onderzochte terrein zijn: NW – 217,000/586,730; NO – 217,150/586,745; ZW – 217,030/586,570; NNW – 217,060/586,750; NNO – 217,075/586,750.

De opgeboorde grond is bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, baksteen en aardewerk. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden. De diepte van de boringen varieert van 275 tot en met 650 centimeter onder het maaiveld. De boringen zijn in een verspringend

boorgrid geplaatst, waarbij de afstand tussen de boorraaien 30 meter bedraagt en de afstand tussen de boringen op een raai 35 meter is (zie Figuur 7). Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS.

De hoogten van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor de RD-coördinaten van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten en boorbeschrijvingen in Appendix III. Tijdens het veldonderzoek is het verwachtingsmodel zoals geformuleerd in paragraaf 2.5 getoetst.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03)

Bodem

Bij alle boringen is de eerste 20 tot 40 centimeter met een zeven centimeter edelmanboor onderzocht. Daarna is overgegaan op een drie centimeter steekguts tot een diepte van ongeveer drie meter.

Bij boring nummer 7 is er tot een diepte van 650 centimeter onder het maaiveld geboord, tot in het pleistocene zand. Onder de bouwvoor is een zandig kleipakket aangeboord. Tussen 325 en 370 centimeter onder het maaiveld is veen aangetroffen, gevolgd door een licht grijsblauwe kleilaag en op 465 centimeter diepte was er weer een veenpakket aanwezig, met op 605 centimeter een dunne kleilaag. Op 620 centimeter onder het maaiveld begon ongepodzolleerd zand en op 650 kon niet dieper worden geboord, hoogstwaarschijnlijk door de aanwezigheid van keileem.

De overige elf boringen zijn tot circa drie meter diep uitgevoerd. De boringen 1 tot en met 6 en 9, 10 en 11 zijn minder zandig. Boring 4 bevat zelfs licht zandige klei in plaats van matig zandige klei. Dit heeft hoogstwaarschijnlijk met de ligging van de oeverwal te maken. In boringen 1 tot en met 5, 10 en 12 is ook veen onder het zandige kleipakket waargenomen met af en toe een kleilaagje. Voor de uitgebreide beschrijving per boring wordt verwezen naar de boorbeschrijvingen (Appendix III).

Archeologie

Tijdens het onderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Ook zijn er geen aanwijzingen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. De bovenlaag bleek geen archeologische indicatoren te bevatten. Hieronder volgden natuurlijke lagen. Het pleistocene zand bevindt zich op een diepte van ongeveer 620 centimeter en in dit zand heeft zich geen podzolbodem gevormd. Dit houdt in dat het terrein hoogstwaarschijnlijk te nat was voor bewoning in de steentijd.

4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07)

Het plangebied is 1,6 hectare groot. Op deze locatie zijn twaalf boringen uitgevoerd, waardoor een boordichtheid van meer dan zes boringen per hectare is verkregen.

Het plangebied bevindt zich meer dan een halve kilometer ten oosten van de historische kern van Grijpskerk. Er zijn in het verleden geen vondsten gemeld in het plangebied. In de dorpskern zijn sporen aangetroffen en vondsten gedaan uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Zuidwestelijk van het plangebied zijn vondsten daterend uit de ijzertijd tot Romeinse tijd gedaan en ten oosten en zuidoosten liggen wierden.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het veldwerk voldoen hier deels aan. De bovenlaag is verstoord tot ongeveer 40 centimeter diepte. In deze verstoorde laag zijn alleen recente baksteen-fragmenten aangetroffen. Archeologische vondsten uit de late middeleeuwen/nieuwe tijd worden hier in de bovenlaag verwacht, maar zijn niet aangetroffen. Onder deze verstoorde laag waren natuurlijke zandige kleiafzettingen aanwezig en op sommige plekken veen. Het Pleistocene zand bevindt zich rond een diepte van 620 centimeter en hierin heeft zich geen podzol gevormd. Dit houdt in dat het terrein ten tijde van de steentijd hoogstwaarschijnlijk te nat is geweest voor bewoning, of deze zandlaag is overspoeld. Er zijn geen cultuurlagen ontdekt en ook zijn er geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Advies

Gezien de bovenstaande resultaten achten wij de kans op archeologische grondsporen in het plangebied Meindersma-locatie te Grijpskerk klein. Zowel in het verleden als tijdens het booronderzoek zijn binnen het terrein geen archeologische vondsten gedaan en onder de bouwvoor zijn alleen natuurlijke lagen waargenomen. Nader archeologisch onderzoek is niet wetenschappelijk te verdedigen. Ons inziens is archeologisch vervolgonderzoek voor deze locatie dan ook niet nodig.

Wij wijzen erop dat indien er bij de uitvoering van werkzaamheden onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct dienen te worden gemeld bij zowel de gemeente Zuidhorn als de provinciaal archeoloog, dr. H.A. Groenendijk, 050-3164911, h.groenendijk@provinciegroningen.nl.